

LESVOORBEREIDING LESSEN

TEKSTBEGRIP

Boek: Zo kreeg Midas ezelsoren – De mooiste metamorfosen van Ovidius

Auteur: Maria van Donkelaar

Illustrator: Sylvia Weve

Tekst: Narcissus

Groep: 7/8

Kerndoel:

Leerlingen kunnen vertellen wat ze leren van het verhaal van Narcissus

Sessie 1: Wat zegt de tekst?

Doel: Ik kan het verhaal van Narcissus navertellen

Welke tekstgerichte vragen wil ik gebruiken?

- In welke 4 delen kun je het verhaal knippen?
- Welke personen kom je tegen in het verhaal?
- Wat gebeurt er in ieder deel?
- Welk rijmschema gebruikt de auteur?

Lesaanpak: waar geef ik instructie op en welke werkvormen gebruik ik? Hoe zorg ik dat leerlingen samen lezen, praten en schrijven?

- We starten de les met het uitdelen van de hele tekst (dubbelzijdig A3). De leerkracht vraagt de leerlingen 'kijk eens naar de tekst en illustraties, wat zie je?' Eerst in een groepje overleggen, daarna plenair ophalen wat de leerlingen opviel (bijvoorbeeld korte stukken tekst bovenaan de bladzijde, tekeningen vertellen een heel verhaal, enz)
- Eventueel kan voorkennis opgehaald worden; *wat weten we over Narcissus of wat roept het woord/ de naam op, waar denk je aan?* Wellicht weten de leerlingen al iets over Griekse mythologie, bespreek dit kort.
- De leerkracht geeft aan dat dit een gedicht is en vraagt de leerlingen waar je dat aan kunt zien. Herkennen de leerlingen de rijm in de tekst? Bespreek dit slechts globaal (komt in sessie 3 terug).
- Vervolgens leest de leerkracht de tekst voor. Tijdens het lezen mogen enkele onbekende woorden door de leerkracht kort verklaard worden (geef een synoniem of korte definitie).
- Vervolgens wordt het doel verteld. *Er zijn 4 delen te onderscheiden in deze tekst. De leerkracht modelt hoe hij het eerste deel herkent en zet een streep in de tekst. Dit onderscheiden van het eerste deel gebeurt zowel op inhoud ('het eerste deel gaat over de jeugd van Narcissus', geef aan hoe je dit herkent 'geboorte', '16 jaar'), maar ook door te kijken naar de tekst; 'het volgende deel start met 'op een dag', dat is duidelijk een overgang naar een volgend deel'.*
- In tweetallen onderscheiden de leerlingen de andere 3 delen van de tekst.
- Dan doet de leerkracht voor hoe hij van deel 1 een samenvatting maakt; *we gaan in 1 zin vertellen waar dat deel over gaat* (bijvoorbeeld dat Narcissus in zijn jeugd door iedereen geknuffeld werd omdat hij er mooi uitzag). De leerkracht modelt hoe hij tot de kern komt.
- Tot slot gaan de leerlingen in tweetallen aan de slag met het samenvatten van de andere 3 delen van de tekst.

- Geef sterke leerlingen een extra opdracht: *wat gebeurt er nu echt in deel 3? Het staat er niet letterlijk... (hij wordt verliefd op zichzelf) Hoe weet je dat? Welke aanwijzingen zie je in de tekst?*

Hoe evalueer ik de les?

- Maak willekeurige tweetallen en laat hen het verhaal tegen elkaar vertellen. Laat de leerlingen zowel de gemaakte samenvattingen als de illustraties gebruiken.

Sessie 2: Hoe wordt het in de tekst gezegd?

Doel: Ik kan vertellen wie Narcissus is en waarom hij deed wat hij deed

Welke tekstgerichte vragen wil ik gebruiken?

- Welke kenmerken van Narcissus vind je in de tekst?
- Wat weet je nog meer over hem wat er niet letterlijk staat?
- Hoe weet je dat, welke aanwijzingen vind je in de tekst of in de illustraties?

Lesaanpak: waar geef ik instructie op en welke werkvormen gebruik ik? Hoe zorg ik dat leerlingen samen lezen, praten en schrijven?

- De les start met het in tweetallen vertellen van het verhaal tegen elkaar, gebruik makend van de samenvatting van sessie 1 en de illustraties.
- De leerkracht vertelt het doel en geeft de opdracht om, als je tijdens het voorlezen van de leerkracht een kenmerk hoort van Narcissus, dit meteen te onderstrepen in de tekst. Na het voorlezen wisselen de leerlingen in groepjes uit wat zij hebben onderstreept en vullen in hun eigen werk aan.
- De leerkracht laat op het bord een lege mindmap zien. Hij zet de naam Narcissus in het midden en enkele pijlen naar buiten. Vervolgens vraagt hij het eerste kenmerk dat de leerlingen hebben onderstreept en noteert dit bij één van de pijlen. Hij vraagt na waar deze informatie gevonden is (bewijs in de tekst). In tweetallen vullen de leerlingen hun eigen mindmap met de letterlijk gevonden informatie.
- Daarna geeft de leerkracht aan dat er ook veel informatie over Narcissus in het verhaal staat, wat niet letterlijk in de tekst staat en dus niet goed te onderstrepen is. De leerkracht doet dit voor bij het eerste deel; hij leidt af dat Narcissus de knuffels en het knippen niet fijn vindt. Hij doet ook voor welke aanwijzingen uit de tekst hij daarvoor gebruikt heeft. Deze informatie wordt met een andere kleur in de mindmap genoteerd.
- Vervolgens mogen de leerlingen in tweetallen aan de slag. Wanneer de leerkracht inschat dat (sommige) leerlingen hier meer begeleiding bij nodig hebben kan hij samen met hen de tekst nog iets verder lezen en weer extra informatie afleiden en invullen op de mindmap.
- **Sterke leerlingen mogen deze opdracht ook doen over de persoon Echo.**
- **De sterkere leerlingen kunnen ook de opdracht krijgen schilderijen op te zoeken over Narcissus en te beschrijven wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen deze afbeeldingen.**

Hoe evalueer ik de les?

- Leerlingen uit verschillende groepjes vergelijken de mindmaps met elkaar. Wanneer zij verschillen ontdekken bespreken ze met elkaar hoe zij aan deze informatie zijn gekomen. (niet: discussie aangaan over wie gelijk heeft; wanneer er een goede onderbouwing is, is het antwoord altijd goed). Wanneer er voldoende tijd is kan de leerkracht vervolgens dit klassikaal terugkoppelen (*wat heb je besproken, wat waren de verschillen*) en eventueel kan de mindmap op het bord verder worden aangevuld met de informatie van de leerlingen.

Sessie 3: Wat betekent de tekst?

Doel: Ik kan vertellen wat de auteur ons wil vertellen met het verhaal.
Ik kan de relatie leggen tussen het verhaal en de werkelijkheid.

Welke tekstgerichte vragen wil ik gebruiken?

- Welke kenmerken van poëzie herken je in dit verhaal/ gedicht?
- Welke beeldspraken kom je tegen?
- Wat gebeurt in dit verhaal letterlijk, maar kan in het echt niet?
- Waarom zou de auteur deze vorm hebben gekozen?
- Wat doet dit met jou?

Lesaanpak: waar geef ik instructie op en welke werkvormen gebruik ik? Hoe zorg ik dat leerlingen samen lezen, praten en schrijven?

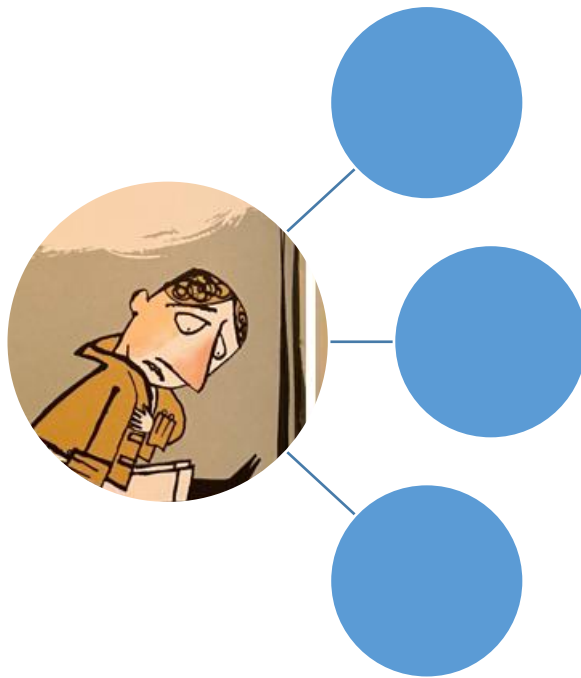
- Laat de leerlingen aan het begin van de les de tekst zelf lezen.
- De leerkracht zet de kenmerken van poëzie op het bord (gebruik Google, al eerder besproken kenmerken van poëzie of bijlage 2). Hij vraagt vervolgens aan de leerlingen welke kenmerken zij herkennen bij dit gedicht. Leerlingen overleggen met elkaar in tweetallen. Vervolgens klassikaal bespreken. De leerkracht vraagt regelmatig waar je dit kunt zien of waar dit gevonden is in de tekst. Ook vraagt de leerkracht waarom de auteur gekozen zou hebben voor de vorm poëzie. *Wat doet dit met je? Zou het verhaal net zo krachtig zijn als niet was gekozen voor deze vorm?*
- Vervolgens wordt er dieper ingegaan op beeldspraak. De leerkracht vertelt wat dit is (figuurlijk taalgebruik) en doet voor hoe hij dit vindt in de tekst. *Exemplaar (er wordt natuurlijk baby/ kind bedoeld), wolkje van een baby (hij is niet echt een wolk)*. De leerkracht onderstreept deze voorbeelden in de tekst (met een andere kleur dan in sessie 2 is gebruikt). Vervolgens mogen leerlingen in tweetallen meer voorbeelden van beeldspraak zoeken in de tekst. Daarna wordt in groepjes vergeleken of alle beeldspraak uit de tekst is onderstreept.
- Klassikaal worden de verschillende voorbeelden van beeldspraak besproken; *gebeurt/ kan dit echt? Wat wordt er bedoeld? Hoe weet je dat?* Regelmatig leerlingen in hun groepje/ met hun schoudermaatje laten overleggen.
- De leerkracht stelt vervolgens de vraag waarom de auteur beeldspraak gebruikt. *Welk effect heeft het op de leerlingen? Stel je voor dat ze geen beeldspraak had gebruikt, hoe had de tekst er dan uitgezien? Had de tekst dan hetzelfde effect op de lezers?*
- In het laatste deel van de tekst wordt gesproken over de bloem 'narcis', deze staat ook in de illustratie. De leerkracht vraagt de leerlingen met elkaar te bespreken waarom deze bloem vernoemd is naar Narcissus.
- Tot slot vraagt de leerkracht aan de leerlingen wat de auteur ons wil vertellen. *Wat kunnen we leren van het verhaal van Narcissus? Uit welke delen van het verhaal kun je dit afleiden?* In groepjes gaan leerlingen hierover met elkaar discussiëren. De leerkracht neemt de zwakkere leerlingen bij zich en blijft veel doorvragen.
- **De sterkere leerlingen kunnen een aanvullende opdracht krijgen; google 'narcisme' en leg uit wat dit met het verhaal Narcissus te maken heeft.**

Hoe evalueer ik de les?

- Gezamenlijk sluiten we de lessenserie af door in groepjes (andere groepjes dan bij de opdrachten) tegen elkaar te vertellen
  - Wat weten we over Narcissus?
  - Wat leren we van hem/ zijn verhaal?
  - Welke rol hebben de illustraties bij dit gedicht?

Bijlage 1: aantekeningenblad mindmap Narcissus (sessie 2)

Narcissus

Bijlage 2: kenmerken van poëzie (sessie 3)

Poëzie is een genre in de literatuur waarbij tekst in de vorm van een gedicht wordt gebracht.

Kenmerken zijn:

- De tekst is op verschillende manieren op te vatten.
- Elk woord is belangrijk. Dichters willen met zo weinig mogelijk woorden iets vertellen.
- Het draait vooral om associatie, klank en gevoel.
- De voordracht speelt een grote rol.

(Bron: Coillie (1999 in Oosterloo & Paus, 2010)